

4. Колшанский, Г. В. Лингво-коммуникативные аспекты речевого общения [Текст] / Г.В. Колшанский // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 1. – С.10–14.
5. Медведева, Е. М. Роль аутентичных материалов в процессе обучения иноязычному общению [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.elib.bsu.by/bitstream/123456789/150564/1/medvedeva_Lang_2015.pdf. – Дата доступа: 10.01.2020.
6. Миролюбов, А. А. Коммуникативная компетенция как основа формирования общеобразовательного стандарта по иностранным языкам / А. А. Миролюбов / Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – № 2. – С. 17–18.
7. Носонович, Е. В. Методическая аутентичность в обучении иностранным языкам / Е. В. Носонович // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 1. – С. 11–16.
8. Пассов, Е. И. О концепции т.н. языковых навыков [Текст] / Е. И. Пассов // Иностранные языки в высшей школе. – Вып.10. – М.: Высш. школа, 1975. – С. 54–63.
9. Сафонова, В. В. Культуроведение в системе современного языкового материала / В. В. Сафонова // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 3. – С. 17–24.
10. Щукин, А. Н. Обучение иностранным языкам: теория и практика / А. Н. Щукин. – М.: Филоматис, 2007. – 480 с.
11. Harmer, J. How to teach English / J. Harmer. – London, Longman, 2001. – 300 p.
12. Savignon, S.J. Communicative competence: Theory and Classroom Practice / S. J. Savignon. – USA: McGraw-Hill, 1997. – 215 p.

О. I. Vorobyova

Vitebsk State University named after P. M. Masherov

e-mail: vorobeva-7@bk.ru

Formation of the linguistic competence of students of language specialties through outdoor advertising

Key words: competence, authentic texts, outdoor advertising.

The article considers the concept of language competence, determines its structure and content. Factors of the formation of the linguistic competence of students of linguistic specialties are discovered; characteristic features of advertising texts as authentic materials are revealed; techniques for the use of advertising texts in the process of forming the linguistic competence of students are found out.

М. У. Гуль

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна

e-mail: boxformail35@mail.ru

УДК 811.161.3

Роля роднай мовы пры фарміраванні беларускай тэрміналогіі

Ключавыя словы: беларуская тэрміналогія, дэархаізацыя, пераасэнсаванне значэння, словаўтварэнне, этапы фарміравання тэрміналогіі.

У артыкуле разглядаюцца этапы фарміравання беларускай тэрміналогіі (начатак XX ст., 1920-я гг., 1930-я гг., 1950–1980-я гг., 1990-я гг., сучасны этап). Лексічная і словаўтваральная сістэмы беларускай мовы з’яўляюцца асноўнымі крыніцамі фарміравання нацыянальнай тэрміналогіі. У якасці сродкаў папаўнення тэрміналагічнай лексікі разглядаюцца словаўтварэнне, перасэнсаванне значэння, дэархаізацыя.

Фарміраванне беларускай тэрміналогіі – доўгі і працяглы працэс, непасрэдна звязаны з развіццём лексічнага складу мовы. Тэрміналогія маладой беларускай мовы пачала фарміравацца на пачатку XX ст.; папаўненне тэрміналагічнай лексікі адбывалася за кошт самых розных крыніц, уздзеянне і функцыянаванне якіх залежала ад многіх прычын, сярод якіх важнае месца займаюць пазамоўныя фактары.

На пачатковым этапе фарміравання нацыянальнай тэрміналогіі інтэнсіўна выкарыстоўвалася найперш лексіка народных гаворак. Аўтары навукова-папулярных публікацый пачатку XX ст. ужывалі словы як уласна беларускага паходжання (*гук, зык, пазыка, працаўнік*), так і лексемы ўсходнеславянскага паходжання (*продажа, пошліна*); агульнаславянскія словы: *абарот, вага, гаспадар, дзяржава, суд, торг, урад* [1, 24–25]. У той жа час адсутнасць на пачатку XX ст. выразна акрэсленых моўных норм прыводзіла да пранікнення ў кніжную лексіку размоўных слоў. В.П. Красней дае такія прыклады рэгіяналізмаў з публікацый газеты *Наша Ніва*, як *растопы* (вясеннія паводкі), *гігелі* (калівы, што даюць насенне вясной) [2, 49].

У 1920-я гг. тэрмінатворчасць набывае больш упарадкаваны характар. Па рашэнні ЦВК БССР была створана Навукова-тэрміналагічная камісія (НТК) пры Наркамасветы БССР для распрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі. З 1922 па 1929 г. камісія працавала ў складзе Інстытута беларускай культуры, а ў 1929–1930 гг. – Акадэміі навук БССР. Праца Навукова-тэрміналагічнай камісіі была плённай. У 1921–1922 гг. у *Вестнике Народного комиссариата просвещения ССРБ* друкаваліся праекты тэрміналагічных слоўнікаў па розных навуковых дысцыплінах. У 1922–1930 гг. былі выдадзены 23 тэрміналагічныя зборнікі (№№1–24, не выйшаў № 22) у форме руска-беларускіх слоўнікаў пад агульнай назвай *Беларуская навуковая тэрміналогія (БНТ)*, якія былі задуманы як праекты і мелі дыскусійны характар. Выпускі БНТ утрымліваюць каля 40000 тэрмінаў розных галін навукі.

У аснове тэрмінатворчай дзейнасці ляжыць палажэнне аб тым, што навуковая тэрміналогія павінна складацца найперш са слоў жывой народнай мовы. Старшыня Навукова-тэрміналагічнай камісіі С.М. Некрашэвіч у сваім дакладзе *Да пытання аб укладанні слоўніка жывой беларускай мовы* разважае пра кансерватыўны характар народнай мовы: “Народная мова – гэта народная творчасць; яна таксама свежая і вобразная, як і мова штучнай паэзіі, каторая творыцца пісьменнікамі ў перайманне народнай мовы; яна лёгка і свабодна, падобна штучнай паэзіі, карыстаецца фігуральнымі зваротамі; яна, урэшце, называе рэчы не тым, чым яны ёсць у рэчаіснасці, а па тым уражанні, якое яны робяць на народ. Першапачатковыя словы народнай мовы – гэта жывыя вобразы. Толькі з цягам доўгага часу з канкрэтных слоў, шляхам абстракцыі, атрымліваюцца абстрактныя, адцягненыя словы. Гэты, між іншым, працэс відазмены значэння слова можа быць выкарыстаны і ў літаратурнай мове. Заместа таго, каб запазычаць слова або ствараць які няўдалы неалагізм, лепш узяць слова ў канкрэтным яго значэнні і надаць яму адцягненае” [4, 62].

Для 1920-х гг. характэрна тэндэнцыя выкарыстання ў якасці тэрмінаў дыялектных і бытавых слоў. Часам у слоўніках БНТ для перакладу рускіх слоў выкарыстоўваліся як агульнаўжывальныя, так і дыялектныя словы. Беларуская бытавая лексіка выкарыстоўвалася ў рознай ступені. Частка гэтых бытавізмаў і дыялектызмаў не набыла тэрміналагічнага значэння, але некаторыя лексічныя адзінкі такога ўзроўню былі тэрміналагізаваны. У такіх выпадках новае значэнне слова з’яўлялася блізкім або сумежным са звыклым для гэтых слоў значэннем у народных гаворках. Так, у хімічную літаратуру 1920-х гг. трапляюць тэрміны *квас, кісля, кісліна* (у значэнні ‘кіслата’), у грамадазнаўчую – *сябар* (‘член якой-н. арганізацыі’). Характэрнай асаблівасцю БНТ была высокая ступень варыятыўнасці, выкліканая фіксацыяй часткі запазычаных тэрмінаў разам з беларускімі эквівалентамі.

Праца па стварэнні беларускай тэрміналогіі працягвалася і ў 1930-х гг., аднак тэрміналагічныя набыткі папярэдняга дзесяцігоддзя не ўлічваліся; 23 выпускі БНТ былі раскрытыкаваны. АН БССР пачала падрыхтоўку Беларускай савецкай энцыклапедыі, былі выпушчаны 15 праектаў слоўнікаў. У раздзеле *Філасофія* Выпуску 1 зафіксавана каля 540 тэрмінаў і ўласных імёнаў, сярод якіх сустракаюцца тэрміны, якія не прыжыліся ў навуковай практыцы: *успрыяцце* (успрыманне), *богашуканне* (богашукальніцтва), *відзімасць* (бачнасць), *гвалтоўніцтва* (насілле), *даўжэжэнстваванне* (неабходнасць), *двойственая ісціна* (дваістая ісціна), *нраўственасць* (мараль), *сазнанне* (свядомасць) і інш.

У 1955 г. у Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук быў створаны сектар тэрміналогіі, які працаваў да 1965 г. У гэтым сектары падрыхтаваны і выдадзены *Латіно-руско-белорусский ботанический словарь* пад рэд. А.І. Кісялеўскага (Мінск, 1967), *Русско-белорусский словарь общественно-политической терминологии* пад рэд. М.В. Бірылы і М.Р. Судніка (Мінск, 1970). Апошні слоўнік, а таксама *Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў* А.Л. Юрэвіча (Мінск, 1962) і *Кароткі літаратуразнаўчы слоўнік* А.А. Макарэвіча (Мінск, 1963) ствараліся на аснове прынцыпу збліжэння беларускай тэрміналогіі з рускай. Як відаць, беларускія тэрмінолагі арыентаваліся на тэзіс акадэміка В.У. Вінаградава аб мінімальным разыходжанні ў тэрміналогіі на нацыянальных мовах у параўнанні з рускай, які быў ім агучаны ва ўступным слове да Усесаюзнай тэрміналагічнай нарады 1959 г. З 1965 г. па 1979 г. у Беларусі не было спецыяльнай тэрміналагічнай установы. У 1979 г. створана Тэрміналагічная камісія Акадэміі навук БССР. У 1980-я гг. выйшлі з друку *Русско-белорусский словарь лингвистических терминов* (Мінск, 1988), *Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі* пад рэд. І.П. Шамякіна (Мінск, 1984–1987), *Слоўнік літаратуразнаўчых тэрмінаў* М.А. Лазарука, А.Я. Ленсу (Мінск, 1983). У савецкі час уплыў рускай мовы на беларускую ў сферы запазычвання як лексічных адзінак, так і словаўтваральных мадэляў ацэньваўся станоўча, вядучым заставаўся прынцып мінімальнага разыходжанняў тэрмінаў блізкароднасных моў.

У 1990-х гг. склаліся даволі спрыяльныя сацыяльна-палітычныя ўмовы. Гэта звязана ў першую чаргу з атрыманнем незалежнасці, а таксама прыняццем 26 студзеня 1990 г. *Закона аб мовах*, паводле якога беларуская мова прызнавалася адзінай дзяржаўнай у БССР. Тэрміналагічная праца ў гэты час абапіралася на розныя метадалогічныя палажэнні. У некаторых слоўніках пачалі зноў выкарыстоўвацца здабыткі НТК 1920-х гг. У 1994 г. у Мінску адбылася Першая нацыянальная канферэнцыя *Праблемы беларускай навуковай тэрміналогіі*, матэрыялы якой былі апублікаваны. У гэты час надрукаваны шэраг перакладных тэрміналагічных слоўнікаў (*Русско-белорусский словарь библиотечных и библиографических терминов* (Мінск, 1992); *Русско-белорусский словарь спортивной терминологии* (Гомель, 1993); *Русско-белорусский словарь по морфологии и анатомии растений* (Мінск, 1993); *Русско-белорусский словарь графических терминов* (Віцебск, 1994); *Русско-белорусский словарь по биохимии* (Брэст, 1994); *Русско-белорусский словарь спортивных терминов* (Мінск, 1995) і інш.).

Плённа працавалі тэрмінолагі-матэматыкі. У 1993 г. былі надрукаваны два даведнікі: *Тэрміналагічны слоўнік па вышэйшай матэматыцы* (аўтары Т. Сухая, Р. Еўдакіменка, В. Трацякевіч, Н. Гудзень; Мінск) і *Руска-беларускі матэматычны слоўнік* пад рэд. Я.В. Радыны (Мінск). У 1995 г. друкуецца *Русско-белорусский словарь математических, физических и технических терминов* (аўтары – М.М. Касцюковіч, У.В. Люшцік, В.К. Шчэрбін). Складальнікі *Кароткага расейска-беларускага фізіялагічнага слоўніка* А. Стасевіч і С. Варыёцкі (Мінск, 1993) імкнуліся аднавіць традыцыі тэрміналагічнай працы 1920-х гг., карысталіся дарэфарменным правапісам. Таксама ў гэты час быў выдадзены даведнік *Биологическая терминология и номенкла-*

тура: *словарь русско-белорусско-латинский, белорусско-русский* (аўтары В.А. Радкевіч, Л.М. Вардамацкі, А.А. Ляшко; Мінск, 1993). Вялася інтэнсіўная праца па ўпарадкаванні фізічнай тэрміналогіі: з друку выйшлі тры розныя руска-беларускія фізічныя слоўнікі: *Руска-беларускі фізічны слоўнік* пад рэд. А.А. Богуша (Мінск, 1993); *Руска-беларускі фізічны слоўнік* У. Самайлюковіча, У. Пазняка, А. Сабалеўскага (Мінск, 1994); *Руска-беларускі фізічны слоўнік* А.М. Каладзінскага, Д.М. Карацінскай, П.У. Сцяцко (Гродна, 1999).

Тэрміналагічныя набыткі 1990-х гг. па-рознаму ацэньваюцца ў навуковай літаратуры. Прафесар П.У. Сцяцко ўхваляе арыентацыю на прыярытэтнае выкарыстанне сродкаў беларускай мовы, адмаўленне ад калькавання і празмернага запазычвання; вучоны крытыкуе *Русско-белорусский словарь математических, физических и технических терминов* М. Касцюковіча, У. Люшціка і В. Шчэрбіна за парушэнні норм беларускай мовы на ўсіх яе ярусах [6, 32–33]. З другога боку, А.І. Падлужны не падтрымлівае аўтараў слоўнікаў, якія адступаюць ад агульнапрынятых норм правапісу: “Складваецца ўражанне, што тыя прадстаўнікі прыродазнаўчых і тэхнічных навук, якія вырашылі ствараць навукова-тэхнічную тэрміналогію на беларускай мове, больш заклапочаны праблемай літаратурных норм гэтай мовы, чым уласна тэрміналагічнымі праблемамі. Іх моўны густ, на жаль, не заўсёды супадае з агульнанароднымі тэндэнцыямі...” [5, 431].

На пачатку XXI ст. працягваецца праца па ўпарадкаванні і ўдасканаленні беларускай тэрміналогіі. Асабліва плённымі з’яўляюцца даследаванні ў галіне філалагічнай тэрміналогіі: *Слоўнік-мінімум па літаратуразнаўстве* В.П. Рагойшы (Мінск, 2000), *Слоўнік пра камічнае: мовазнаўчы аспект* В.І. Рагаўцова (Магілёў, 2010), *Слоўнік лінгвастылістычных і тэксталагічных тэрмінаў* (склад. М.В. Абабурка і інш., Магілёў, 2012), *Слоўнік рытарычных тэрмінаў* Т.А. Казімірскай (Магілёў, 2012). Працягваецца праца над беларускай грамадазнаўчай тэрміналогіяй: выдадзены *Беларускі палітычны слоўнік* В.В. Шынкарова, С.П. Раманавай (Мінск, 2011). Упершыню была сістэматызавана беларуская рэлігійная тэрміналогія: выйшаў з друку *Энцыклапедычны слоўнік рэлігійнай лексікі беларускай мовы* У.М. Завальнюка, М.Р. Прыгодзіча, В.К. Раманцэвіч (Мінск, 2013). Актывізавалася праца па ўпарадкаванні тэрміналогіі ў вузкаспецыяльных галінах – *Слоўнік лесапалюўнічых тэрмінаў* (склад. А.І. Роўкач і інш., Мінск, 2000), *Тлумачальны слоўнік бібліятэчных і бібліяграфічных тэрмінаў* В.Е. Лявончыкава, Л.А. Дзямешка, Р.І. Саматы (Мінск, 2003), *Слоўнік тэрмінаў і азначэнняў паштовай сувязі на чатырох мовах (беларускай, рускай, французскай, англійскай)* (Мінск, 2013). З аднаго боку, лексічны фонд беларускай мовы працягвае папаўняцца, вядзецца даволі плённая праца па ўпарадкаванні беларускай тэрміналогіі як у асноўных, так і вузкаспецыяльных галінах навукі. Але, з другога боку, працягваецца працэс выцяснення беларускай мовы са сферы зносін і змяшэння яе ролі ў жыцці грамадства. Значны ўплыў працягвае аказваць руская мова.

Нельга не пагадзіцца з думкай Л.А. Антанюк, што “пры ўсёй разнастайнасці крыніц фарміравання беларускай тэрміналогіі ў розныя гістарычныя перыяды развіцця беларускай мовы галоўнай крыніцай стварэння новых тэрмінаў і папаўнення канкрэтных галіновых тэрміналагічных сістэм з’яўляецца лексічная і словаўтваральная сістэма літаратурнай беларускай мовы” [1, 51]. Адзін з найбольш прадуктыўных спосабаў выкарыстання ўласнамоўных беларускіх рэсурсаў – гэта словаўтварэнне. Так, у тэматычнай групе “Лексіка-граматычныя разрады слоў” уласна беларускімі з’яўляецца цэлы рад тэрмінаў: *назоўнік, прыметнік, лічэбнік, прыназоўнік, злучнік, выклічнік*, утвораных ад беларускіх каранёў пры дапамозе суфікса *-нік*. Астатняя частка тэрмінаў гэтай групы – калькі або запазычванні з іншых моў [3, 122].

Выкарыстанне лексічных сродкаў нацыянальнай мовы пры стварэнні тэрмінаў адбываецца перш за ўсё шляхам ужывання агульнанародных слоў у тэрміналагічным значэнні. Так, у грамадазнаўчай тэрміналогіі функцыянуюць такія тэрміны, як *абарона, абрад, апека, ахвяра, ахова, беспарадак* і інш., у філалагічнай тэрміналагізаваліся словы *агляд, адрывак, гартань, гук, казка, легенда, летапісы, натхненне, сказ* і інш. Уласнабеларускія тэрміналагічныя адзінкі (*верагоднасць, вынік, забабоны* і інш.) займаюць значнае месца ў беларускай філасофскай тэрміналогіі.

Існуе і другі спосаб выкарыстання лексічных адзінак народнай мовы ў якасці тэрмінаў – гэта пераасэнсаванне іх першаснага значэння. “Сутнасць перасэнсавання заключаецца ў тым, што адна з інтэгральных або дыферэнцыяльных прымет, якія ўваходзяць у лексічнае значэнне слова, пачынае выкарыстоўвацца ў якасці канцэптуальнага ядра для слова-тэрміна. У новым тэрміне гэта прымета ўдакладняецца, канкрэтызуецца, звужаецца або расшыраецца ў залежнасці ад зместу і аб’ёму навуковага паняцця” [3, 106]. У выніку ўтварыліся шматлікія лінгвістычныя тэрміны шляхам пераасэнсавання значэння. Так, напрыклад, лінгвістычны тэрмін *лад* быў упершыню ўведзены Б.А. Тарашкевічам. Гэты тэрмін не мог быць запазычаны з суседніх моў (адпаведнае паняцце абазначаецца тэрмінам *наклонение* ў рускай мове, *спосіб* – ва ўкраінскай, *tryb* – у польскай). Новы тэрмін утварыўся менавіта шляхам тэрміналагізацыі агульнаўжывальнага слова *лад*. Пры стварэнні беларускіх тэрмінаў у першую чаргу выкарыстоўваліся словы, якія ўжо існавалі ў жывой народнай мове: *лік, коска, дзейнік, кропка*.

Дэархаізацыя, або ажыўленне старабеларускіх слоў у якасці сродку намінацыі, – важны спосаб папаўнення нацыянальнай тэрміналагічнай лексікі на пачатковых этапах яе фарміравання. Пытанне аб лексічнай пераемнасці паміж старабеларускай мовай і сучаснай літаратурнай беларускай мовай дастаткова спрэчнае. Агульнапрынятым з’яўляўся тэзіс аб адсутнасці сувязі паміж старой і новай формамі беларускай мовы (Л.А. Антанюк, А.І. Жураўскі, І.І. Крамко, Л.М. Шакун). У сучасным мовазнаўстве існуе і адрознае меркаванне. Большасць украінскіх даследчыкаў падтрымліваюць меркаванне пра пераемнасць паміж старым і новым этапам ва ўкраінскай мове і распаўсюджваюць яго на беларускую мову. У.В. Анічэнка выказваўся на карысць тэзіса пераемнасці, а ўслед за ім і сучасная даследчыца С.М. Струкава. Спачатку (на старонках газет *Наша доля* і *Наша ніва*) шырока ўжываўся тэрмін *правіцельства*, а тэрмін *урад* узнік пазней у якасці дублета. З цягам часу тэрмін *урад* выпяцніў свайго папярэдніка і Навукова-тэрміналагічная камісія замацавала яго ў якасці нормы, а ў канцы 20-х гг. тэрмін *правіцельства* канчаткова выйшаў з ужытку. Тэрміны запазычваліся са старабеларускай пісьменнасці непасрэдна або пры пасярэдніцтве рускай, польскай, украінскай моў. Сярод такіх тэрмінаў можна назваць *акруга, акт, валока, вязень, дзяржава, мытня, найміт, навет, скарб, стан, тубылец, управа, чыніш* і інш. [3, 148–149]. У філалагічную тэрміналогію ўвайшлі толькі асобныя лексічныя адзінкі з сярэдневяковых беларускіх граматык (*скланенне, род, спражэнне*).

Такім чынам, сярод беларускіх уласнамоўных сродкаў можна адзначыць ужыванне слоў літаратурнай мовы ў тэрміналагічным значэнні; пераасэнсаванне значэння агульнаўжывальных слоў; тэрміналагізацыю бытавізмаў і дыялектызмаў; выкарыстанне рэсурсаў беларускага словаўтварэння. Беларуская тэрміналогія пачала фарміравацца на пачатку XX ст. Мэтанакіраваная праца па фарміраванні і папаўненні тэрміналагічнай лексікі беларускай мовы пачынаецца ў 1920-я гг. У 1930-я – 1980-я гг. дамінуе ўстаноўка на збліжэнне беларускай мовы з рускай. 1990-я гг. характарызуецца існаваннем двух падыходаў да развіцця тэрміналогіі; з’яўленнем вялікай колькасці тэрміналагічных слоўнікаў. На пачатку XXI ст. працягваецца праца па ўпарадкаванні і ўдасканаленні беларускай тэрміналогіі.

Літаратура

1. Антанюк, Л. А. Беларуская навуковая тэрміналогія: фарміраванне, структура, упарадкаванне, канструяванне, функцыянараванне / Л. А. Антанюк. – Мінск : Навука і тэхніка, 1987. – 240 с.
2. Красней, В. П. Тэрміналагічныя рэгіяналізмы ў беларускай літаратурнай мове пачатку XX ст. / В. П. Красней // Беларуская тэрміналогія : зб. арт. ; Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: Э. А. Ялоўская (адк. рэд.) [і інш.] ; навук. рэд. М. Р. Прыгодзіч. – Мінск, 2011. – С. 48–49.
3. Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / пад рэд. А. Я. Баханькова. – Мінск : Навука і тэхніка, 1994. – 463 с.
4. Некрашэвіч, С. М. Да пытання аб укладанні слоўніка жывой беларускай мовы / С. М. Некрашэвіч // Выбраныя навуковыя працы акадэміка С. М. Некрашэвіча: да 120-годдзя з дня нараджэння / НАН Беларусі, Ін-т мовазнаўства імя Якуба Коласа ; навук. рэд. А. І. Падлужны. – Мінск, 2004. – С. 48–78.
5. Падлужны, А. І. Мовазнаўчая праблематыка ў беларускай навукова-тэхнічнай тэрміналогіі / А. І. Падлужны // Выбраныя працы / А. І. Падлужны ; уклад.: В. П. Русак [і інш.]. – Мінск, 2015. – С. 430–448.
6. Сцяцко, П. Беларуская навуковая тэрміналогія ў другой палове 90-х гг. XX ст. / П. Сцяцко // Роднае слова. – 2001. – № 2. – С. 32–35.

M. U. Hul

Brest State A. S. Pushkin University
e-mail: boxformail35@mail.ru

УДК 811.161.3

The Role of the Native Language in Belarusian Terminology Formation

Keywords: Belarusian terminology, dearchaisation, semantic change, word formation, stages of formation of terminology

The article examines the stages of formation of Belarusian terminology (the beginning of the 20th century, 1920s, 1930s, 1950s–1980s, 1990s, the current stage). Lexical and word-formation systems of the Belarusian language are the main sources of formation of national terminology. Derivation, semantic change and dearchaisation are regarded as sources of terminology increase.

Р. Н. Гусейнова

Крымский федеральный университет имени В. И. Вернадского
e-mail: analsur@yandex.ru

УДК 811.161.1:81'272

Роль эндоэтнонима и национального языка в самоопределении малых этносов¹

Ключевые слова: аллоэтноним, эндоэтноним, материнский язык, самоопределение, крымскотатарский этнос.

Автором статьи предпринята попытка проанализировать влияние самоназвания народа и знания его представителями материнского языка на формирование этноса (на примере крымскотатарского народа). Изучение истории этнонима «крымские татары», анализ современной языковой ситуации данного сообщества позволяет полагать, что утрата эндоэтнонима, как и незнание либо частичное знание национального языка не являются критическими факторами для этнической самоидентификации личности.

¹ Работа выполнена при поддержке гранта РФФИ № 19-012-00295 «Структура и содержание представлений о человеке, государстве, власти в языковом сознании носителей русского языка (Республика Крым)».